

חרכו לאחר זמנו

דין חמץ שנפסל מאכילת כלב אחר שעת איסורו

נפסל מאכילת כלב בכהת"כ, ובחמץ קודם זמנו

עבודה זרה סז ע"ב, "והתניא אחד ... עפרא בעלמא הוא" (סח ע"א); בכורות כג ע"ב, "גופא אמר ... עפרא בעלמא הוא"; נזיר נ ע"א, "על כזית ... ליה עפר"; חידושי הרמב"ן חולין עא ע"א, "אבל למאן דאמר ... אוכל לגמרי" משנה טהרות ח:ו ירושלמי חלה ד:ג, עד "על היפה"

חמץ קודם זמנו - רא"ש פסחים ג:ג, "ת"ר פת" עד הסוף; מהר"ם חלאווה מה ע"ב, "הפת שעפשה ... בהנאתו לאחר זמנו"; מאירי כא ע"א (על המשנה) בד"ה ומוכרה לנכרי, "פירושוהו בגמ' ... ועפרא בעלמא הוא"

נפסל מאכילת כלב אחר זמנו

ספר המנהיג (לראב"ן פירח' תלמוד ל"י פסק) הלכות פסח עמוד תמא, "פת שעפשה ... ושהיה באיסור" תמורה לג ע"ב המשנה (לד ע"א); גמ' שם (לד ע"א), "כל הנקברין ... אפרן מותר" פסקי הרי"ד פסחים כא ע"ב ד"ה ומותר; מאירי כא ע"א (על המשנה) בד"ה ומוכרה לנכרי, "הא כל שחרכו" עד הסוף; מהר"ם חלאווה כא ע"ב ד"ה ואמר רבה מאמר חמץ לרשב"ץ, "ומדתנן במתניתין ... זמן איסורן"

ביסוד איסור אפר הנקברין, ואיסור הנשרפין עד שנעשה אפר

פלתי יוד"י סי' פז ס"ק ד, עד "וצ"ע במחברים"; מרדכי מסכת פסחים פרק כל שעה [המתחיל ברמז תקמד], "כ' רבינו אבי העזרי ... פליג אביי" [תרומת הדשן סי' קכט פרי מגדים פתיחה להל' פסח פרק שלישי סי' ג תוס' תמורה לג ע"ב ד"ה הנשרפין; קובץ שיעורים חלק ב סי' כא אות א

מקורות להרחבת העיון בענין

רקע להצעה א' - איסורי הנאה הנגזרים מחובת ביעור
א. חמץ בערב פסח לשיטת ר' שמעון

מקורות שראינו (לחזרה) - משנה כח ע"א, ובגמ' שם עד "אתאן לתנא קמא"; בעל המאור פסחים ג ע"א באלפס, "מיהו אע"ג דס"ל ... ולא ליהנות בו"; השגות הראב"ד שם עד "רבי שמעון דבר תורה"; תוס' כח ע"ב ד"ה רבי שמעון, עד "מותר לרבי שמעון"; חידושי הר"ן פסחים ו ע"ב ד"ה שם שני, עד "מיהא אית ליה", ושם "זהו דעת הרמב"ן ז"ל ... איסור הנאה משמע", ושם "ודאמר בפ' כ"ש ... כפשטה כנ"ל"

מקורות שטרם ראינו - ספר ההשלמה ריש פ' ב ד"ה עבר זמנו; [ספר המכתם ז ע"א ד"ה דאמר רב, "וכתב עוד ... בלאו עד כאן"]; מהר"ם חלאווה ז ע"א שם

[חובת תשבתו לדעת ר' יוסי הגלילי - תוס' פסחים כב ע"א ד"ה עבר זמנו; תוס' כח ע"ב ד"ה רבי שמעון, "וא"ת למה" עד הסוף]

ב. כלאי הכרם

דברים פרשת כי תצא כט:ב; רש"י תמורה לג ע"ב ד"ה כלאי הכרם; [תוס' סוכה לה ע"ב ד"ה לפי, "וא"ת אתרוג של ערלה" עד הסוף]

כלאים פרק ח משנה א; קידושין נו ע"ב "בכלאי הכרם מנלן ... מחוורתא כדחזקיה"; תוס' חולין קטו ע"א ד"ה פן תקדש; ראב"ן שאלות ותשובות (בתחילת הספר) סימן נג, "וכולהו הוי איסור ... דלשריפה אזלי"; רש"י פסחים כד ע"ב ד"ה כלאי הכרם; פירוש המשנה לרמב"ם כלאים ח:א "אמר ה' ... נהנין בהן"

[דוגמא להבנה אחרת: מאירי קידושין שם ד"ה כלאין]

ג. "כל איסורין שבתורה"

פסחים כג ע"ב "ייתיב ההוא מרבנן ... ואין כל איסורין שבתורה בשריפה" (הראשון, כד ע"א); ר' חננאל כג ע"ב בד"ה שאין, "מה ת"ל באש ... שאר איסורין בתורה" (כד ע"א); תוס' כד ע"א ד"ה ואם; מהר"ם חלאווה סוף כג ע"ב ד"ה שאין

רקע להצעה ב' - הנאה ממה שנגרם ע"י איסורי הנאה

משנה עבודה זרה מט עמוד ב (הראשונה); [תוס' שם מט ע"א ד"ה שאם (השנייה)] – ע"ד חסון ל'מילך ל'ע"סוק ב'נולא ע"ב ה'רפחב'ה

לגבי דיני חמץ מלבד איסור הנאה

ר' דוד כא ע"ב ד"ה דאמר רבא, במיוחד לקראת הסוף "והרב מורי נ"ר היה ... מאסור הנאה"; פרי מגדים או"ח אשל אברהם סי' תמה ס"ק יד, "חרכו לאחר זמנו לא פקע ... שמא יבוא לאכול"

תוספתא פסחים ג:ג; ירושלמי ב:ו "מלוגמא שנסרחה" עד הסוף; חידושי הר"ן מה ע"ב ד"ה תוספתא; שולחן ערוך או"ח תמב:ב; מגן אברהם שם ס"ק ג; מקור חיים שם ביאורים ס"ק ג; שפת אמת פסחים מה ע"ב ד"ה שם בגמ'